

Kristin Lavransdatter er en historisk romansyklus av Sigrid Undset som består av tre bind; Kransen (1920), Husfrue (1921), og Korset (1922). Kristin Lavransdatter dannet grunnlaget for at Undset fikk Nobelprisen i litteratur i 1928 hvor begrunnelsen var «... spesielt for sine mektige beskrivelser av livet i Norden i middelalderen ...». Trilogien er en religiøs dannelsesroman, preget av den katolske tro som Sigrid Undset noen år etter skulle konvertere til.

Kristin Lavransdatter ble filmatisert i 1995 under Liv Ullmanns regi og bearbeidelse.

Handlingen i Kristin Lavransdatter er satt til 1300-tallet, og hovedpersonen er Kristin, datter til storbonden Lavrans i Sel i Gudbrandsdalen. Romanen følger henne fra hun er ei lita jente og til hun dør som ei gammel enke. Den historiske bakgrunnen er svært nøyaktig i alle detaljer; mat, gårdsdrift, våpenbruk, religiøse skikker og moralske normer. Språket er moderne norsk, men Undset benytter ikke moderne ord og omgrep som kan virke fremmed for den historiske rammen. Konfliktstoffet er preget av forfatterens egen tid, hennes egne moralske normer og samtidsdebatten om religion, seksualmoral og kvinnerolle. Romanens sentrale tema er Kristins gale valg, men hensynet til andre må likevel veie tyngst. Kjærligheten mellom Kristin og Erlend er ikke skildret som vanærende eller frastøtende, men vakkert. Når galt først har skjedd, kan det ikke gjøres om, men man må leve med de praktiske konsekvenser så godt man kan; Kristin er Erlends husfrue, og han og barna blir ansvaret hennes.

Kransen

Konfliktstoffet handler om Kristins barndom og ungdom og hennes nære forhold til faren, storbonden Lavrans. De bor på gården Jørundgård i Sel i Gudbrandsdalen. Som vanlig på den tiden, ble Kristin tidlig lovet bort til en mann som foreldrene hadde valgt, Simon Darre. Mens Kristin er på klosterskole i Oslo, møter hun Erlend som redder henne fra å bli overfalt av røvere. De blir glade i hverandre. Erlend er vakker og sjarmerende. Han har ikke det beste ryktet, men kjærligheten har fått makt over Kristin, og hun klarer ikke å stå i mot. Hun innleder et lidenskapelig forhold til Erlend, og hun er bestemt på å holde fast på han på tross av foreldrenes vilje. Vi opplever kampen mellom Kristin og foreldrene og også kampen mellom foreldrene Lavrans og Ragnfrid. Kristin får trosset seg til ekteskap med Erlend, og boken avsluttes etter Kristin og Erlends bryllup, med en oppklarende samtale mellom Kristins foreldre.

Husfrue

Husfrue møter vi Kristin som mor og husfrue. Kjærligheten til Erlend er fortsatt sterk, men livet med Erlend blir ikke slik hun hadde ventet. Kristin sliter på gården og med ansvaret for barna. Erlend er lettsindig og bekymringsløs og krenker henne stadig. Kristin tilgir, men klarer ikke å glemme. Kristin sliter også med skyldfølelse overfor foreldrene, særlig faren, og overfor Gud. Vi følger Kristin på den tunge botsgangen til Olav den hellige i Nidarosdomen for å få forlatelse for sine synder. Hun går barfot til Olavs grav for å legge ned krans der.

Korset

Korset avsluttes fortellingen om Kristin og Erlend og barna deres. Kristin har angst for at sønnene skal ligne den lettsindige og sjarmerende faren. Kjærlighetskampen mellom de aldrende foreldrene blir skildret inngående. Kristin sier en dag hva hun synes om Erlends væremåte, og han rir fra gården. For sønnenes skyld rir Kristin opp i fjellet til ham for å forsøke å forsone seg med ham. Erlend forteller Kristin at han alltid har elsket henne, og de får oppleve lykken sammen en kort stund før han dør. Gammel og utslitt blir Kristin tatt opp som leksøster i et kloster. Endelig finner hun fred og kan legge bak seg den livslange striden mellom seg selv og sin Gud. Svartedauden kommer og hun prøver i sine siste levedager å hjelpe menneskene rundt seg. Denne gode gjerningen gjør hun for å gjemme syndene hun har begått i sitt liv, og for å søke tilgivelse hos Gud. Kristin dør til slutt som gammel kone av sykdommen som omgir henne, nettopp svartedauden.